ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כו.

מקצתן נעשין עדים. ויעידו בפני מכריהם דגבי דיני נפשות עדות בעינן דכתיב (דברים יז) על פי שנים עדים יומת המת לא יומת וגו': **ומקצתן נעשין דיינים.** אבל המעידים לא ישבו וידונו עמהם דהלאו להעיד אית ליה לרבי טרפון נעשה דיין אבל עד עצמו לית ליה דנעשה דיין. וגבי עדות החדש גופה נמי לא אכשרנא במתני' להיות העדים נעשים דיינים לאם כן למה לי יושיבו מתכריהם יעידו בפני יחיד ואחר כך ישבו הם עמו ויקדשו והכי אמרינן ליה בפרק שני דכתובות (דף כא:): **כולן עדים הם.** לאוים להעיד: **וכולן העדה.** יהפכו בזכותו: **מתני' כל השופרות.** כין של איל כין של יעל: **שהוא קרן.** אינו קרוי שופר וגבי יוה"כ שופר כתיב (ויקרא כה) והעברת שופר תרועה וכפרת בתרא (דף לד.) גמרינן ר"ה מיובל: **נקרו היובל.** ויובל דיבלא הוא כדמפרש בגמ': **גמ' אקרו קרן ואקרו שופר.** אקרו קרן כדאמרן ואקרו שופר דכתיב במתן תורה (שמות יט) במשוך היובל וגו' וכתיב [שם] ויהי קול השופר (א): **וקרני לאם קרניו.** של נכור שורו קרן אשכחן לאקרי: **ותיטב לה'.** תפלתי משופר וכשור קא משמעי קרא: **שור שהוא (כ)פר.** כיוס שנקרא שור היה גדול כפר אהו שור של מעשה כראשית שביוס שנברא נברא בקומתו (ב) ושור בן יומו קרוי שור (ג) שנאמר (ויקרא כב) שור או כשב או עז ופר אינו נקרא עד בן שלשת: **אין קטיגור.** אהב הענגל. ושופר של פרה נמי קטיגור דענגל הוא: **הואיל ואיסתני.** להיות דם ואין מרחיק הפר ביכר: **חוטא כל יקריב.** האדם לא יקריבנו הלוס שהוא חוטא בו: **חוטא כל יתנאה.** להתקשט בו בקרבנו הלוס: **כיון דלזכרון קא אתי כלפנים דמי.** שופר נמי אע"ג דלית ביה משום חוטא כל יקריב ולית ביה משום חוטא כל יתנאה כיון דלזכרון קא אתי כנגדי כהן גדול שלפנים דמי: **גילדי גילדי.** בכל שנה ושנה ביכרת מוספתא והוא כמין גלד מוסיף על גלד לאשון בתכליתו של לאשון תחילת השני: **גמולה. מוכדלת: עוחות.** לשון מלוקות (ג): **סכוי.** לשון לאיה כמו ויסקף (נרלאשים יט) ומתרגמינן ואיסתכי: קבען

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר כולן נעשין עדים (ו) **ואין עד** (א)**נעשה דיין אפילו תימא רבי עקיבא עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם אלא בדיני נפשות דרחמנא אמר** (ו)**ושפטו העדה והצילו העדה וכיון דחזיוהו דקטל נפשא לא מצו חזו ליה זכותא אבל הכא אפילו ר' עקיבא מודה: מתני'** (ב)**כל השופרות כשרים חוץ משל פרה מפני שהוא קרן אמר רבי יוסי והלא כל השופרות נקראו קרן שנאמר** (ג)**במשוך בקרן היובל: גמ'** (ד)**שפיר קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן דפרה קרן אקרי שופר לא אקרי דכתיב** (ה)**בכבור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו ור' יוסי אמר לך דפרה נמי אקרי שופר דכתיב** (ו)**ותיטב לה' משור פר אם שור למה פר ואם פר למה שור אלא מאי שור פר משופר ורבנן כדרב מתנה דאמר רב מתנה מאי שור פר שהוא גדול כפר עולא אמר היינו טעמא דרבנן כדרב חסדא דאמר רב חסדא מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה לפי** (ז)**שאין קטיגור נעשה סניגור ולא והא איכא דם פר הואיל ואשתני אשתני והא איכא ארון וכפורת וכרוב חוטא בל יקריב קאמרינן והא איכא כף ומחתה חוטא בל יתנאה קא אמרינן והא איכא בגדי זהב מבחוץ מבפנים קא אמרינן שופר נמי מבחוץ הוא כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דאין קטיגור נעשה סניגור ועוד מפני שהוא קרן ור' יוסי אמר לך דקא אמרת אין קטיגור נעשה סניגור הני מילי מבפנים והאי שופר מבחוץ הוא ודקא אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן אביי אמר היינו טעמייהו דרבנן שופר אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות והא דפרה כיון דקאי גילדי גילדי מיתחזי כשנים ושלשה שופרות והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דשופר אחד אמר רחמנא** (ח)**ולא שנים ושלשה שופרות ועוד מפני שהוא קרן ורבי יוסי אמר לך דקאמרת שופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות כיון דמחברי אהדדי חד הוא ודקאמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן מאי משמע דהאי יובלא לישנא דדכרא הוא דתניא אמר רבי עקיבא כשהלכתי לערביא היו קורין לדכרא יובלא ואמר ר"ע כשהלכתי לגליא היו קורין לנדה גלמודה** (ט)**מאי גלמודה דא מבעלה ואמר ר"ע כשהלכתי לאפריקי היו קורין למעה קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי** (י)**מאה קשיטה דאורייתא מאה דנקי אמר רבי כשהלכתי לברכי הים** (יא)**היו קורין למכירה כירה למאי נפקא מינה לפרושי** (יב)**אשר כריתי לי אמר ר"ש בן לקיש כשהלכתי לתחום קן נשרייא היו קורין לכלה נינפי ולתרנגול שכוי לכלה נינפי מאי קרא** (יג)**יפה נוף משוש כל הארץ ולתרנגול שכוי אמר רב יהודה אמר רב ואיבעית אימא ריב"ל מאי קרא** (יד)**מי שת בטוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה מי שת בטוחות חכמה אלו כליות או מי נתן לשכוי בינה זה תרנגול לוי איקלע לההוא אתרא אתא גברא לקמיה אמר ליה קבען**

דרחמנא אמר **ושפטו** העדה **והצילו** העדה. תימה דכפרק אלו הן הגולין (מכות דף יב.) נפקא ליה מקרא אחרינא דאמר מנין לסנהדרין שראו באחד שהרג את הנפש שאין הורגין אותו עד שיעמוד בב"ד תלמוד לומר עד עמדו לפני העדה למשפט ויש לומר דעיקר דרשה מהתם וקרא דהכא אינטריך דלא יליף מהתם לשאר דינין דלגרוע ב"ד אחר דשאני התם דאמר דחמנא והצילו העדה ומיהו הוא הדין לענין מכה תחילו כדמוכח בפ' החובל (ב"ק דף 5: ושם) ובעד נעשה דיין יש דינים אלוקים כמו שפירשנו בפ' ב' דכתובות (כא: ושם ד"ה הנמ) דבעדות החדש לאוריימא עד הרואה הוא דנעשה דיין ובקיום שטרות דרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין ובדיני נפשות אפילו עד הרואה אין נעשה דיין(ו):

חוץ משל **פרה.** הא דלא קתני נמי חוץ משל לאם דשל לאם נמי איקרי קרן דכתי' (דברים לג) וקרני לאם קרניו וכתיב (תהלים כב) ומקרני רמים עניתני ושמא אינם אלוים ואינם לאוים לשופר: **והיה** במשוך בקרן היובל. תימה דלא מייתי קרא דילתן דכתיב (בראשית כב) בסבך בקרניו ואע"ג דההוא קרא מחייס הדר ל"ג מייתי לה בגמרא בכור שורו הדר לו וקרני לאם קרניו וי"ל דגראה ליה לאתויי האי משום דכתיב ביה שופר: **אקרו** קרן ואקרו שופר. פירש רש"י אקרו קרן כדאמרן ואקרו שופר דכתיב במשוך היובל וכתיב ויהי קול השופר יש מקשין אמאי לא הכיא האי קרא דמתניתין במשוך בקרן היובל בשמעכם קול השופר להוכיח דכל שופרות אקרו שופר שטות להקשות וקל להכין דאדרבה מהאי קרא מוכח דשופר אקרי קרן ועוד צריך להוכיח דבעלמא (ה)שופרות אקרו שופר:

חוטא בל יתנאה קאמרינן. וגבי שופר מתנאה נמי בקול תקיעתו: **כיון** דלזכרון קאתי. תימה אפוד וחשן נמי לזכרון קאתו דכתיב בקרא וי"ל דהשבטים זכרון הם: **ולא** שנים ושלשה שופרות. ולא דמי למנית שופר (ו)כתוב שופר כדפירש בקונטרס דעל גלד לאשון אתוסף גלד שני שפת השני בתכליתו של לאשון והקול יולא דרך כולם:

לנדה גלמודה. ונפקא מינה כדדרשינן בסוטה (דף מב.) כי עדת מנף גלמוד (איוב עו): מלוגלוגות

מסורת הש"ס

(א) מכות כח: נזיר ה: כ"ק 5: כ"ב קיד. סנהדרין לד:, ב) [כמתעסק לא קיל הסופר כך אומא מרי"ף ומרא"ש], ג) [בראים עט. קדושין ה.], ד) סוטה מב., ה) [סוטה יג.], ו) [חולין לב.], ז) לעיל יח., ח) [ב"ק פה:], ט) [אלקות רש"ס], י) [וע"ע תוס' כ"ב קיד. ד"ה אבל וד"ה ואין], כ) [עי' מהרש"א ועי"ע בתי"ע הערוך בוס"ל ושל"ל צריך לבוסים דבעלמא אקרי שופרות בלא קרן], ל) [נקמן מ:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אקרו קרן מי קול השופר הס"ד ואמ"כ מה"ד קרן אשכחן דאקרי דכתיב וקרני לאם קרניו של כנור שורו הס"ד: (ב) ד"ה שור שהוא כפר ביום כו' אי מי מן כי יולד ופר אינו נקרא:

גליון הש"ם

גמ' שפיר קאמ' ר"י. כמין זה פסחים דף כח ע"ב: שם ולא שנים ושלשה שופרי'. עי' סוטה דף ח ע"ב תד"ה מתנה על שני:

רבינו חננאל

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים, דברי ר' טרפון. ר' עקיבא אומר כולן עדים הן ואין עד נעשה דיין. ודחינן כי אמר ר' עקיבא בדיני נפשות אבל בעניין ראש חודש אפי' ר' עקיבא מודה. ירושלמי: ר' הונא הוה חכים שהדי לבר נש. אזל בעי מידון קומהי וכפר ביה בולי. ואסיקנא השרא רב הונא גרמיה מן ההוא דינא ואזיל ואסהיד עלוי קומי ב"ד חורון. קידשוהו קודם לזמנו או לאחר עיבורו יום אחד, יכול יהא מקודש, ת"ל תקראו אותם אלה הם מועדי. כלומר אם תקראו אותם בזמנן הן מועדי, ואם לאו אין [אלה] מועדי. קודם לזמנו יום כ"ט לחודש, לאחר עיבורו יום ל"ב. ביומי דר' ברכיה אישתתקן. אמר לון שמעתין דאתקדש ירחא, וארכנון ברישיהון וקבלון. **מתני'.** כל השופרות כשירין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן. דאמרינן שפיר קאמר ר' יוסי לרבנן כל השופרות נקראו קרן כו'. ורבנן כל השופרות נקראו שופרות היובלין ואיקרו קרן, של פרה קרן איקרי שופר לא איקרי כו'. מאי שור פר שהוא מפר. כלומר, שור הנולד מפר שהוא חזק אמרן בבוחר, לפיכך הוא חזק ושמן מובחר שבשוורים. ולא משור זקן שכבר כחש כחו. קטיגור מלשון רכיל. פירוש סניגור מליץ יושר. **פי' חוטא בל יתנאה.** אדם שחטא לא יתנאה בבלי זהב וישפכ[ש] לפני ולפנים. קרן של פרה כיון דהוא גילדי גילדי כשנים ושלשה שופרות זה בתוך זה מרמן, והתורה אמרה שופר אחד לא שנים ושלשה שופרות. כתיב והיה במשוך בקרן היובל, ופירש ר' יוסי בתחום קן נשרייא קורין) לכלה, נינפי. והוא לשון יוווי. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול.

עין משפט נר מצוה

ז א מי' פ"ה מהלכות עדות הלכה מ [והלכה טו] סמג עשין קט טוש"ע מ"מ סי' ז סעיף ה:
ח ב סמג עשין מו טוש"ע מ"מ סי' תקפו ס"א:

תורה אור השלם

1. וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:
במדבר לה כד
2. וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת קול הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ כָּל הָעָם תְּרוּעָה גְּדוֹלָה וְנָפְלָה חומת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ:
יהושע ו ה
3. בְּבוֹר שׁוֹרוֹ הֲדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה:
דברים לג יז
4. וְהִיטַב לֵיהוָה מִשּׁוֹר פַּר מַקְרִן מַפְרִיס:
תהלים סט לב
5. וַיִּקַּח אֶת חֵלֶבֶת הַשֹּׁדָה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אָהֳלוֹ מִיַּד בְּנֵי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה:
בראשית לג יט
6. אֲבִי הַשְּׁבִיעִנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וָאָשׁוּבָה:
בראשית נ ה
7. יָפֶה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב:
תהלים מח ג
8. מִי שָׁת בַּטֻּחוֹת חָכְמָה אוֹ מִי נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה:
איוב לח לו

מוסף רש"י

ואין עד נעשה דיין. המעיד על הדבר אין נעשה עוד דיין בגופו דבר ונם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דיין כעדות עצמו אלא אם כן מעידין אחרים כמוני, ונראה כמיני דגזירת המתוב הוא, דכתיב ועמדו שני האנשים וגו' כעדים הכתוב מדבר, נמי ה' לפני הדיינים, אמתוינן קרא דצריך להעיד שנים נמי הדיינין, אבל העדים אינן מחברין ויושבין ודנין (רשב"ם ב"ב קיז:). **שאין קטיגור נעשה סניגור.** קטיגור שונא, סניגור אוהב מלץ יושר (חגיגה יג:). **גמולה.** כדולה, כמו (נרלאשים כא) וגמל (שופטים חב:).

רבינו חננאל (המשך)

בקרן האיל, לפיכך אמר מאי משמע דהאי [אבל] [יובל] דכתיב בהאי קרא איל הוא, שכן בערבייא קורין לאיל יובלא. מאה קשיטה, מאה מנה. שכן באפריקא קורין [למעה קשיטא. כלה, נינפי. שכן